

עמירם כהן/לפצות את לנגוצקי

נדיר בימינו שאדם יחיד ישנה את ההיסטוריה. נדיר עוד יותר שפעולתו של יחיד משנה את ההיסטוריה הכלכלית. אחד היחידים שעשה זאת הוא הגיאולוג יוסי לנגוצקי. לא היה מוגזם לומר, כי בזכות איש זה, מדינת ישראל, מהעניות ביותר במזרח התיכון במשאבי אנרגיה, התקבלה למועדון. על מאגר הגז הטבעי בקידוח "תמר" אפשר לומר ולא באירוניה המקובלת עלינו כשכותבים על חיפושי נפט וגז, כי ישראל בדרך להיות פרובינציית גז אזורית ולא עוד פרובינציה של סימני גז. לא מעצמת גז כמו סעודיה וקטאר, אבל ייתכן שאנו בדרך הנכונה. ככתב אנרגיה (לשעבר) ליויתי כמעט עשור בשנים את לנגוצקי במאמציו הבלתי נלאים, כמעט סזיפיים, לשכנע כי בים העמוק הישראלי, מסתמנים מבנים גיאולוגיים גדולים שעשויים להכיל כמויות גדולות של נפט או גז. לנגוצקי הגיע להכרה הזו, לאחר שחברות ישראליות וזרות ביצעו "קווים סיסמיים" ראשוניים ואקראיים באזורים אלו.

כדי לאמת את הערכתו החליט שעליו לגייס חברת חיפושים בינלאומית, שתזכה לקבל מהמדינה את הרשות לחפש נפט וגז ע"י סקרים מקיפים בתחום הים העמוק שלנו. חברת חיפושים בינלאומית, כי רק לכאלה יש הן את היכולת והנסיון להתמודד עם בעיות החיפושים והקדיחה בים העמוק והן את המוניטין לשמש אבן שואבת לשותפים נוספים החיונים למימון פרויקט עתיר ממון זה. מנהיגותה של חברה בינלאומית הוגדרה ע"י לנגוצקי כתנאי חיוני להצלחה במשימה. אלא שחברות בינלאומיות נמנעו מאז ומתמיד מלחפש נפט בישראל שלא לסכן את סיכויי פעילותן בארצות המוסלמיות השולטות על יותר מ 60% ממרבצי הנפט והגז של העולם.

שנה ויותר ניסה לנגוצקי בכוחות עצמו לשכנע כמאה (!) חברות בינלאומיות אך אלה השיבו את פניו ריקם. אלא שלנגוצקי, בעל אמונה הדבק ואינו מרפה ממטרתו, לא וויתר והצליח לגייס לתדהמת כולם לפרויקט את בריטיש גז (BG) שרשמה לזכותה לא מעט תגליות גז ונפט בים הסמוך שבמצרים. BG קיבלה מהממשלה את הזכויות לחיפושים בשטח של 12.000 קמ"ר בים העמוק וביצעה בהם סקרים מקיפים, שכמותם לא נעשו קודם לכן בישראל. לאחר פעילות של כשלוש שנים גיבשה, מתוך כל השטח שנלמד, שני פרוספקטים שהוגדרו כמבטיחים: "תמר" ו"דלית" כשמן של נכדתו ושל בתו של לנגוצקי. לפרויקט הצטרפו, בראשיתו, מספר שותפים ישראלים, והוא עצמו קיבל מבריטיש גז 5% מהזכויות בגין יוזמתו והיותו יועץ לחברה.

ב-2003 לאחר שפרוספקט "תמר 1" גובש סופית ע"י בריטיש גז לקדיחה פרשו מהקבוצה 3 מהשותפים הישראליים (כלל, פטרוכימיים לישראל וסונול). כנראה מכיוון שהטילו ספק בעצם סיכויי מימושו. גם כשהסיכוי להצלחה הוגדר "גבוה" מהנורמה המקובלת בתחום זה, ונאמד ב-25%. כנראה שהסיכוי לכישלון שהוגדר כ-75% הרתיע אותם ולא עזרו מאמציו של לנגוצקי למנוע את נטישתם. אלא שהמכה הגדולה שכמעט וגרמה לקריסתו הסופית של הפרויקט אירעה כעבור כשנה כשבריטיש גז עצמה, פרשה מהפרויקט ועזבה סופית את ישראל, זאת ככול הנראה לא מטעמים מקצועיים. היה ברור שללא חברה בינלאומית אחרת שתכנס לנעליה של בריטיש גז, יסתם הגולל על המיזם. אלא שזו הייתה משימה כמעט בלתי אפשרית. חברות בינלאומיות גדולות אינן נוטות להיכנס למיזמים שננטשו ע"י חברות בינלאומיות אחרות.

המשימה של לנגוצקי הפעם הייתה קשה כפליים כי היה גם צורך לשכנע את גורמי הממשל והרגולציה לתת הזדמנות נוספת למיזם.

ב-2006 הצליח לנגוצקי לשכנע את חברות דלק ואבנר (בשליטת תשובה) להצטרף למיזם ולסייע לאלה לשכנע את הממונה על ההגבלים העסקיים לאשר להם להצטרף למיזם, על אף שליטתם בשדה- הגז מרי שמול אשקלון. בהמשך הצטרפה למיזם חברת החיפושים האמריקאית הגדולה נובל אנרג'י, שתפסה את מקומה של בריטיש גז כמפעילת המיזם. ביוני 2008 חתמה נובל הסכם עם אסדת קידוחים על מנת להחל בקדיחת תמר (144 מליון דולר) בנובמבר, חודש טרם שיפוג סופית תוקף רשיון החיפושים.. אלא שלא הכל זרם כהלכה. לנגוצקי, שהקים ב-2001 שותפות מוגבלת עם איש העסקים בני שטיינמן תרם לשותפות זו את 5% זכויותיו במיזם ואילו שטיינמן התחייב בתמורה לממן את חלקה של השותפות

במיזם. סוכם כי במקרה של תגלית יחולקו הרווחים ביניהם כלהלן: 4% מרווחי המיזם לבני שטיינמץ ואילו לנגוצקי יקבל 1%.

אלא ששטיינמץ, בניגוד ל 95% מהשותפים, נמנע במשך 4 חודשים, מסיבות השמורות עמו, מלחתום על הסכם הקדיחה. לא עזרו פניותיו של לנגוצקי בהן חזר וביקש משטיינמץ שיודיעו בהקדם באם אין בכוונתו להשתתף ולממן את חלקם המשותף בקידוח, על מנת לאפשר לו מרווח זמן סביר להבאת מממן חילופי, כנאמר בהסכם שביניהם. רק כחודש בלבד טרם ראשית הקידוח הודיע שטיינמץ על פרישתו. וכך נותר לנגוצקי, בשיא המשבר הכלכלי העולמי, עם חמשת האחוזים בידו כשמרווח הזמן שנותר לו, לא איפשר לו לאתר מממן שיחליף את שטיינמץ. לאחר שלא הצליח לאתר מממן חילופי שיתחייב להשקיע בתמך 7.2 מליון דולר, חולקו זכויותיו בין שאר השותפים האחרים והשאר היסטוריה.

בעוד 4-5 שנים יתחיל הקידוח לספק, גז לחברת החשמל ולרוכשים אחרים בשווי הנאמד ב-20-30 מיליארד דולר. לנגוצקי לא יראה מזה פרוטה.

מן הראוי היה כי השותפים למיזם והמדינה, שיזכו לרווחים משמעותיים בגין תרומתו הייחודית של לנגוצקי, ימצאו את הדרך לפצות את האיש הזה שהביאם עד הלום.